

opinió

ESCOLES LOW-COST

La cobdícia no té límits. Els poders econòmics cada vegada mostren més interès en monopolitzar en benefici particular allò que ha de ser comunitari. Passa amb els aliments o l'aigua, autèntics béns comuns. I també amb l'educació, amb les escoles. Des de fa més d'una dècada comptem amb investigacions que ens expliquen amb detalls i noms propis, com fons d'inversions, institucions filantròpiques, fundacions, think tanks, han entrat amb força en el camp educatiu. No per organitzar escoles i centres d'élite, que ja els tenen, si no per gestionar i dirigir l'educació i l'escola de tothom. Ja no els interessa només el caviar, ara volen monopolitzar el pa. En alguns casos, han penetrat amb força en països en desenvolupament, a l'Àfrica i a l'Amèrica Llatina. En altres casos, experimenten processos concrets a Londres o a la comunitat de Madrid. La privatització de l'educació com a panacea enfront la suposada ineficàcia dels sistemes públics s'obre camí mitjançant iniciatives, programes, productes ben embolcallats amb eslògans positius envers l'educació.

És cert que tenim la necessitat de sacsejar un sistema educatiu amb algunes zones i sectors fossilitzats; és veritat que hi ha actors al·lèrgics a qualsevol canvi; és segur que val la pena canviar aspectes sobre la direcció de les escoles, sobre la provisió de places, sobre l'avaluació del professorat, sobre l'autonomia dels centres, etc. Però essent veritat tot això, no és segur que l'alternativa sigui només portar l'educació al terreny del mercat i del benefici econòmic. Com va escriure Tony Judt, "ens hem alliberat de l'assumpció de mitjan segle XX que és probable que l'estat sigui la millor solució als problemes. Ara cal que ens alliberem de la noció oposada: que l'estat és la pitjor solució a l'abast."

I és que en els temps que vénen veurem com s'intensifiquen les tendències i els missatges que abonen el finançament de les escoles en funció dels resultats que obtinguin en avaluacions externes; que expliquen les bondats de pagar més o menys el professorat segons els resultats dels seus alumnes; que insisteixen en l'externalització de tota mena de serveis de suport a l'alumnat amb necessitats educatives especials;

tendències que pressionen per tal que empreses amb afany de lucre dirigeixin la gestió docent i l'avaluació dels centres públics. I, en conseqüència, veurem la lluita entre centres per a endur-se els millors alumnes o per aparèixer el millor possible en els rànquings que es publicaran en la premsa generalista del país. Veurem l'augment de propostes de diversificació curricular (batxillerats d'excel·lència, esports, trilingüïsmes, tecnologia...), i, sobretot, veurem com s'insisteix en la reducció i la contenció de les despeses públiques d'educació per a afavorir tant com es pugui la despesa privada, com a fórmula màgica. També veurem com l'autonomia de centres serà llegida no com a un procés indispensable i necessari per a fer créixer la democràcia i la participació sinó com a un mecanisme de pura i dura gestió econòmica en un mercat de competició entre centres educatius. Una autonomia que erosiona l'escola democràtica en comptes d'incentivar-la.

No és casual que la nova llei educativa espanyola redueixi el paper de les famílies i de l'entorn comunitari a meres comparases de l'activitat de les escoles i que, en canvi, posi una catifa vermella a la presència de corporacions i empreses com a nous actors en la configuració del sistema educatiu. En aquest escenari les nostres autoritats polítiques, com l'inefable ministre Wert, són uns admirables, fidels i humils servidors. Majordoms i majordones diligents als dictats dels amos de l'univers.

I és que l'educació, com ha assenyalat Christian Laval, és un bé que encara és parcialment un bé col·lectiu –cosa que justifica la despesa pública–, però que tendeix a esdevenir cada vegada més un bé privat, individualment apropiable i rendible –cosa que porta a fomentar el finançament privat. Tot fa pensar que la diversificació, l'externalització, la privatització a ultrança també en el terreny dels sistemes educatius, no són sinó els passos segurs, com ja ha passat amb altres sectors de les nostres societats, per a arribar unes escoles "low cost", amb tot el que hom pot imaginar-se, en quant a serveis, condicions, recursos i finalitats.

Antoni Tort i Bardolet